

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељи, четвртом и недељом.

Цена је на годину 10. фор. на по год. 5 фор. на четврт године 2 фор. 50 нов. а. в. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по личности врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 7, за сваки даљи пут 5 н. Осим тога за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу у редовности и предлата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

Број 88.

У Новоме Саду, у четвртак 21. септамбра 1867.

Год. II.

Нови Сад 19 септ.

У име уступке јавном мњењу у питању Кандије, порта је обећала „раширити права несомно Кандиота, него и осталих Хришћана који у Турској живе“: тако јављаху 15 (27) септ. из Петрограда. А 16 (28) септ. стиже из самога Цариграда телеграм: да у вече тог дана полази у Кандију мешовита комисија која ће испитати жеље Кандиота. У тој комисији јесу од стране Турске: велики везир, Кабули ефендија и Рива паша; од Хришћанске: Кара Теодори, Атосидес и Сава.

Кад би порта збила хајала за јавно мњење и народне жеље у питању Кандије: онда би она прво и прво повукла своју војску са грчког острва, и оставила Кандиоте, да сами, слободном вољом своју будућност реше. Али није порта од оних влада што воде рачуна о јавном мњењу и оснивају се на жеље народне, него је то сурова ћуд која песницом своје господарство шири; ако она данас говори о јавном мњењу и народним жељама: то долази једино отуда, што ју је песничка сила скоро сасвим издала, па јој ваља прибегавати лажним обећањима, да би и даље о муци Хришћана животарила.

То добро знају народни браниоци Кандије. Зато и неполажу они своје оружје пред лукавим непријатељем, него непрекидно бију своју јуначку борбу. Најновије вести потврђују, да су они под Хади Михалисом на измаку прошлог месеца узбули турску војску под Мехмедом пашом, близу Периволије и Канеје. У исто време разбилису они и једно одељење турске војске од 500 момака, код села Контопула. Бојеви се непрестано обнављају, и до данас само се повлачењем Турака завршују.

Силе које су противне народној слободи на Истоку, наравно да ће потпомагати мешовиту комисију цариградску у Кандији. Инглесна влада израдила је већ, као што се чује, и подробио предлог за будуће уређење Кандије; тај предлог, подмогнут од Француске и Аустрије, саопштен је влади у Цариграду, а иде на то, да Кандија има унутрашњу народну самосталност, али да спољашње зависи од Турске. Наравно, да такав предлог неможе задовољити жеље народа, који се са оружјем у руди зарекао: да и последњу кап крви заложу у борбу за ослобођење од туђинског јарма и за евиденце са независном Грчком.

Инглески лист „Тајмс“ доноси из Цариграда допис, у коме се вели, да је Грчка узела на себе, да спреми општи савез међу Хришћанима Источним, и да је у тој цели послала своје људе у Румунску и у Србију. Међу Грцима и Румунима није тешко савез утврдити, почем њихови интереси недозаде у сукоб; али је тешко Србе и Грке сложити, јер и једни и други хтели би да Бугарску заузму. Румунски повереник вели се даље, ишао је у почетку ове године у Атину, и уговорено је, да се свим силама подпомаже устанак Хришћана у Турској. Главна средина томе устанку има да бити у Бугарској е једне, у Епиру и у Тесалији с друге стране. У Бугарској налазе се три револуциона одбора: један је састављен од Бугара, и полаже наду на Русију; други је румунски, и ради да подигне на престо бугарски млађа брата румунског кнеза Карла; трећи је србски, који ради за присаједињење Бугарске Србији.

Заста, ако би судба источних Хришћана зависила од дипломатских интрига и династичке властољубивости: онда би се дала објаснити тајна коју цариградски дописник у инглеском листу одкрива, што се тиче заузимања и присаједињења Бугарске. Али се уздати у здраву народну свест Источних Хришћана; та свест отвориће очи Грцима, Србима, и Румунима да виде, да њихово спасење није у одрицању народне независности Бугарској, него у братској сарадњи са Бугарима за слободу једнаку за све, за Србе, као и за Грке, за Бугаре као и за Румуне. Без такве сарадње за општу слободу, једва да ће „вазали високога падише“ и сами на престолу одржати се, а како ли да би још и своју млађу браћу на нове престоле подигли, и једва да ће Румунска, Грчка и Србија отети се од страног господара, а како ли да би имале кад Бугарску заузматти.

Гарибалди коме влада италијанска препречи пут у Рим, није затворен као што се било разгласило, него је на једном владиној паро-

броду одвезен из Тенове у Капреру, пошто ја сам изјавио жељу да се тамо врати.

Потврђује се, да је француска влада претрла, да ће својом војском наново посетити Рим, ако влада италијанска неби стала на пут Гарибалди, који је пошао био да ослободи Рим. Париски листови честитају краљевској влади што није дала Гарибалди да противно септембарском уговору корачи, у папину област; напротив „Ендепанд, белж.“ нита: па шта је добила Италија тим уговором, ако Француска, пошто је повукла своју војску из Рима, може сваки час, и на најмању појаву која јој није по вољи у округу светске власти папине, наново послати војску своју у Рим? Можели се ту рећи, да је збиља учињен крај француском посредовању? Не може. По истом листу, ту је француска војска само премештена с тачке на тачку — посада је измештана, и ништа више. Све што се ту види ово је: Италија се на место Француске направила жандармом папштине; нађе ли Француска да Италија неспушава точно свој жандармски посао, она се повраћа да сама тај посао врши.

Италијанска влада намерава, као што се у Паризу говори, сазвати народну скупштину, и од ове искати да јој одобри поступак са Гарибалди.

Светски излог у паризу затвориће се 19. (31.) окт. Наполеон је, вели се, позвао краља Виктора и краљицу Викторију на свечаност са којом ће се затворити излог. У то време биће у Паризу и цар аустријски са царицом.

МАБАРСКЕ СТРАНКЕ И САБОР УГАРСКИ.

Знамо да су се Деакова и Кошутова странка у козе ухватиле. Негадњи Кошутови пријатељи и приврженици, сада су његови највећи противници, јер се вађоше у оне који круном државном управљају. А овима никако не иду у рачун садања начела Кошутова, која проповедају, да није све спасење у дуалистичним Немцима него да се и на друге народе ваља обазрети, који су такође чиниоци земаљског и европског преображаја.

Да та начела Кошуту не иду од срца, можемо судити по послу његову 1848-49. год.; али то што их проповеда, то му се мора у хвалу уписати, јер хоће своје искуство да употреби на је патњом паметнији постао. Политика не ваља никада само по срцу да се управља, него ваља поклопости да узме у рачун.

Али многа браћа Кошутова, која негда с њим држаху и која с њим заједно само по срцу политику тераху, не хтедоше се својом патњом опаметити, те опет ударише странпутницом, којом идући никако се не могу добру надати. Уместо да раде да загладе негдашње распре са другим народима, на које их страсти и злопака реакција наведе, још већма распаљују једва затрпану неслогу и угашену мржњу. Па тој истој браћи, што се сада дижу на Кошута због његових помирљивих начела за унутрашње и суседне народе, мало је што се завађају са народима на свом отаџбини и у најближем суседству, него на сву меру вичу и на оне народе, којима ни за један залагај нису. Уместо дакле да слободним начелима и слободном радњом направе себи браник против унутрашњег и спољашњег непријатеља, они баш пркосе слободним начелима, и од сенке њихове зазиру. Али време је ту, које ће показати, како је штетна и убитачна таква политика, која иде унаоч духу времена, и која незна употребити искуства прошлости. Мађари су сада раздвојени, и само да настане одсудна криза, па су подељени на два табора непријатељска. Знаке томе показаше и сабор државни, који се отвара. И на ове сабору биће важних, верозаконских и муниципалних питања, која ће продурити Деакову странку или већину. Од овог времена, како је ова већина на вршку своје била, придесише се многе прилике, које раскламнише већину. Сумња је дакле, едали ће се чланови већине често држати, па и самој мањини и опозицији импововати као негда. Питања на вршку и церимоније свршене су, сада ваља да се заграби и по дну, где пресећује ствар а не форма. Већина је изгубила нимбус који је пре имала, ди јој се и сама мањина клањала, те је постала с владом истоветна. А нека дела владе пре су је отуђила од народа, него јој љубави стекла. Еле надати се од овога сабора великим догађаји-

ма. И судбина других народа у Угарској много ће зависити од тога, како ће странке мађарске бити подељене, и која ће крму увести у руке.

— Нови Сад 18. септ. „Застава“ је у свом последњем броју саопштила најновије дело, што га је учинио у Карловци крњи патронат гимназије наше под председништвом г. патријарха. Ако је било још кога у народу нашем, да од те болести пати, да верује у какву црвичност чланова крњег патроната, томе ће јамачно споменуто дело патронатово служити као најпоузданији рецепт, којим ће се излечити од реченог боловања.

Г. Хадић-Светић, који је главни покретач крњег патроната, пустио је пре два три дана у свет изјаву, у којој се са неким разматањем хвали, како њему у основателном писму гимназије наше, које је латински написано, ништа сумњиво није, и како он вољу и намеру завештатеља и све сасвим разумева.

Ми ћемо да дамо сад г. Хадићу и шњиме крњем патронату неколико питања, па нека Србљи пресећују хадићево разумевање основателног писма.

Питамо, зове ли се то разумевати основателно писмо гимназије наше, и зове ли се разумевати вољу и намеру основатеља гимназије?

1) Кад се од стране патрона ниподашта узима све оно, што год православна општина повосадска о гимназији мисли и њој жели, кад се тако рећи преваре општина, која је гимназији живота дала, кроз толико је време као веницу у оку чувала, и која јој непрестано пожртвовањем својим душу држи.

2) Кад се при бирању професора одбијају они људи, који поднесу сведоче, да су у школи увек најодличнији били, да су прописане им испите са одличним успехом положили, и о којима свако зна, да су честити и ваљани — а бирају људи, који поднесу све којекакве сведоче, о којима се управитељ и остали професори напред изјаве, да шњима веће моћи успешно у школи радити, и за које свако, кад кога запитате: какви су то људи? одговара са речима оне пословице наше: „благо месту, отклен иду, а тешко месту, у које иду.“

3) Кад се управитељ гимназије и професори целе године о усмено и писмено на што туже, па се за целу годину нема времена подићи се на једаред са канабета, те доћи до гимназије и извидити ствар у чему је.

4) Кад се људима, којима се на основу њихове признате ваљаности поверило, да истину науке младежи проповедају, ни то неверује, кад кажу, да је двапут два четир.

5) Кад се ђаци због тога, што нису хтели бити на сату професора, који на управитеља, све професоре и све ђаке оне познате лажи јавно потвара — једни најстрашнијом наштитошом, искључењем из гимназије, каштигују, други прекомерним затвором и излагањем на милост и немилост оним двама бесавесницима, који заклоњени за леђа својих патрона најбоље ђаке гимназије наше хрвавим калкулума заваљиваху. Овом делу крњег патроната, што су тројицу од најпримећивијих ђака без основа искључењем из гимназије казнили, а остале оним двама бесавесницима на милост и немилост предали, да нађемо слично и средно дело, морамо се чак натраг до близу 2000 година вратити. А то је дело заповест она, што ју је цар Ирод издао, да се деца у Јерусалима и око Јерусалима поубијају, па не би ли и Исусе главу изгубио.

6) Кад се за професора бира човек, ком су вонкордатом отворена врата за учитеља у све гимназије, све лицеје, академије и остала училишта царевине наше, и који нема положеног професорског испита — а због мржње одушта човек, коме су, пошто је Србин, вере православне, конкордатом затворена врата за учитељовање у свима гимназијама аустријским, осим у Новом Саду и Карловци; на којег поштеће досад никад нико намерно није, који је свагда у највећој мери примеран био, који је испит зрелости с одликовањем положио, којем ће његова два директора, под којима је као учитељ службовао, у свако доба издати сведоче, да је своју дужност свагда најсавесније извршивао, и који је отишавши пролетос у Пешту да полаже испит за нижу гимназију из класичне филологије, вратио се отуд са сведоче, којом испитна комисија по-

тврђује, да је способан да предаје грчки и латински језик, не само у нижој гимназији, већ и у двама разредима више гимназије.

7) Кад се бира за сеплента-професора човек, који није ни испит зрелости положио — а због мржње одушта човек, који је свагда био први ђак, који је испит зрелости с одликовањем положио у пештанској гимназији, кад су професори били немачке цепенлаке, који је на свеучилишту оба испита и први ригорозум положио, који је истина правник, али никако не спада у број оних правника, који управо незнајући шта оће пре свега траже у школском званију брзо сместиште, а тако исто и част, већ који је једино из љубави према напредку младежи ериске душом и срцем се посветио учитељском позиву, који не зна ни за какво друго честољубље, него за то, да може рећи, да му је рад у школи по младеж користан био, пошто је његова вероисповест, да је успешно делање у школи више нешто, него monumentum aere perennius.

8) Кад у основателном писму стоји, да се у случају смрти или премештаја којег патрона упражњено место има одма попуњити — а садашњи патрони толико године већ отежу и управу бесомучно се томе одуштуру, да добију још двојицу тројицу за колеге, па да и та двојица тројица уживају част, ако је патронство част, или да и они имају посао, ако је с патронством спојен какав посао. Г. Секулић н. пр. никад готово у гимназију и не завири, и кад само преко прага гимназијског пређе, одма се тужи, и то овим речима: Мени пребацују по новинама, да ја као патрон ништа не радим, а ево и сад, што сам у гимназију дошао, изгубио сам толико и толико форинти. Тако исто прота Папић непрестано се вајка, и кад се примио патронства, тужи се како види мора ићи по највећем благу и међави у Нови Сад, увек у гостионици одести и о свом трошку живити. Питамо сада са шта та два господина, који сваки губитак свој форинтама мере, код толиког општинског туживања министарству, да су њи двојица незаконито и неправилно за патроне изабрани, нису толико резигнације кадри показати, и рећи: Па ево браћо, ако ми шта сметамо процветању овог завода, који је од јуче једини јаван у млијон и по душа ерских, што живе у Аустрији, нас двојица уступимо наша места, па бирајте место нас људе, који ће по вашем мишљењу ову гимназију првом у целој држави учинити. Та шта они нису кадри тако дело учинити какво би зацело сваки разуман Србин, да је на њиховом месту, учинио, већ држе се за патронске столице са већим очајањем него утопљеник за какво дрво, или друго што год, што му до руку дође?

Још би могли таквих питања г. Хадићу и крњем патронату дати, али засад нека буде и то доста.

Сад да рекнемо још коју реч, коју нам изазива речено дело патронатско, које се у Карловци прошлог петка изврши. Ко год се разумева у законима, што су за гимназије прописани, тај се мора смејати, кад је прочитао, кога врховна власт гимназије новосадске назива професором, кога сеплентом. Та свако и најмање дете зна, да је у гимназији сеплент сваки онај, који још није положио професорски испит. А од оне четворце, што их је патронат изабрао за професоре, који има положену професуру? После, расписан стечај за три места, а бира се пет учитеља. У целом свету нема тог примера, да се за јаван институт бира на тај начин учитељски персонал.

Напоменутку још ово.

За дело то, што га крњи патронат у петак изврши, мора сваки разуман човек рећи да је дело очајничко. Па шта је патроне навело, да га изврше? По нашем мњењу они су овако мислили:

„Мисмо нашим послом истина загазили, то и сами признајемо, али ипак треба да будемо куражни. Ти професори, који нестрепе кад нас само виде, који мисле, да их је њихова способност а не наша воља за професоре изабрала; који су тако неутитиви и неизображени, да никад не паде, кад је имендан наш и наших госпоја, па да дођу да лепо честитају, и који се усуђују неко своје мњење о овим или оних школским стварима имати и за све непрестано нека права, која њима као професорима припадају, искати: сви ти професори таки су

Људи, који немају ни једног цола своје земље, ни један чокот свој, и који није могуће да су без дуга, кад им ми не саму повишену плату, која им по закону услед положених испита припада, не издајемо још од октобра прошле године, него ево и два месеца већ од оних жалосних 56 форината месечно по трећину одузимамо — ти људи ће нас кољенопрелоно молити, кад им живљење одузмемо. На кад тако лепо нас буду молили, тиме су пред светом признали, да су грешници, и свако ће бити уверен, да се с нама у правичности ни Аретијд неби могао мерити, па мириња Бачка. Јуначки дакле напред, абадујмо неколико од оне десеторице, свет ће морати рећи: та да они нису криви, неби ваљда патрони, а на челу свети патријарх, тако очажног средства се даљали.

Та ево и ђаци морадоше овамо сад за време ванајције Бог зна из које даљине долазити, да ишту да претрпе затвор, на који смо их осудили, те да могу добити сведочење, које смо им били узали, чиме су признали да су криви.

Ето то је увишено и племенито уметовање, које је патроне руководило, кад су Савковићу и Обринежевићу професорство одузели.

Но да ће се прослављени патрони као досад увек, тако и овом приликом у рачуну свом преварити, о том нико не сумња, кромје безуман.

— Нови Сад, 18. септ. Јуче је била овде скупштина ербске общине. Предмет саветовања био је последњи поступак крњег патроната гимназије. Тако наставни патронат учинио је једно дело, којим је показао, да му није стало ни до права, ни до жеља общине, ни до јавног мњевија суграђана своји, ни до гимназије, њени ученика и напредка, но само до своје пуге самовоље, до ината и пркоса, као што је то занат једнога међу патронима целог века био. У петак, 15. о. м. била је седница назови-патроната у Карловцима, где су присутни били: патријарх, Јов. Хацић, Гр. Секулић, прота Панић, прота Захарј, архимандрит Анђелић, фискал Исаковић, изабраше четори нова професора за повосадеку гимназију, и одустише двојицу од професора: Савковића и Обринежевића; осим тога поставише гимназију за управитеља архимандрита Анђелића, и све професоре прогласише за привремене, „на проби“ за подпуно годину дана, са платом од 600 фор. а. вр. Овако што могу учинити људи, који држе, да је гимназија дедовина њина, с којом они по вољи располагају могу. Патронат, у коме су двојица чланови, који су од октобра общине неправилно изабрани, које уставна община непризнаје, и у коме арх. Анђелић ни по чему нема и не може имати места и гласа — тај патронат, којим по броју, ви по стројиме патроната незаслужује, извршује пре попуњену, у најважнијим стварима патронатску власт, и то како је извршује? На тужбу десеторице професора против двојице, одпушта двојицу, и то двојицу од десеторице, а остављају се два брчија пера крњег патроната, који су повод свој расири међу професорима и расстројству у гимназији били, но који су ипак зато награђени. У седници общине закључено је на предлог дра Павловића, телеграфски потужити се министарству просвете на ово ново злоупотребење од стране назови-патроната, и молити министарство, до њег. светост упутити, да у смислу представке и тегобе, која је већ давно од ове общине поднесена, патронат попуњити даде, и тек са попуњеним патронатом да изборе професора предузме, међутим пак да уништи незаконита дела патроната. На предлог дра Милетића буде уз одобрење Павловићевог предлога са свима против два гласа закључено, да се међутим до решења размисли ове уставне новчана помоћ, коју община овој гимназији даје, и да се из фонда на то одређеног на три месеца дана плата неправо абаченима професорима Савковићу и Обринежевићу даје.

И тако доживесмо од патроната чудо, које није можно уједанпут изпричати.

У Новом Саду 18. септ. На крстовдан, 14. септ. била је седница црквене общине у Новом Саду. Између остали текући предмета закључено је две представке учинити, и главније общине ербске позвати, да је подрепе: једно је представка министарству просвете, у којој се моли, да се закључења црквенонародног конгреса ербског од г. 1865. што пре потврде и оживотворе, изузимајући закључење о устројству конгреса самог, које да се идућем конгресу задржи, да га уставни. Друго је представка ерб. митрополиту о том, да се Бачка дијецеза попуни на основу тога, што црквено право наређује, да се свака епископска столица за три месеца дана попуњити има, ако није велика нужа на путу, и што не само да нема те нужде, него на против још и нужа и крајња потреба, да у Бачкој дијецези буде епископ, за коју је сам митрополит ербски казао, да је последње две го-

дине дана због болести владике запустена била. Ово друго закључење да се и владинама ербским ради знања, и пошто постављење епископа од архијерејског синода зависи, и ради настојавања код ерб. митрополита, саопшти. Постављење бачког епископа имало би бити с примедбом, да нема права на Сирг, кад овај услед саборског закључења и потврђења са народним фондом комасован буде.

Дан пре и дан после тога, 13. и 15. септ. била је главна скупштина варошке общине у Новом Саду. Међу важнијим предметима био је пословни ред, који је установљен; общински прирез, који 7500 ф. за ову годину износи, и за који је свршено, да га куће у $\frac{1}{10}$ занати, трговина, у общте који доодарину плаћају у $\frac{3}{10}$, земља у $\frac{2}{10}$, а лична привреда у $\frac{1}{10}$ сноси. Операт је због своје важности био штампан и подељен, и по дужкој расправи одобрен. За аренду ритске земље (Кодина аренда) решено је, да се варош врати на поравнање од 1861. год. које је привремена влада покварила, и због чега варош на аренди исте земље за време од 1861. год. до окт. 1869. г. 20,147 фор. 52 л. на аренди ада, 2,073 ф. 15 н., свега 22,220 ф. 67 н. до краја год. 1869. губи, што са трошком од 7368 ф. 1 н. за уставу од лане и ове године, који по поравнању том не би имали, чини 29,588 ф. 68 н. а вр. Закључење вароши поднеће се министарству на одобрење, а међутим ће варош за сваки случај владати се тако, како би по уговору од 1858. дужна била владати се, да своје право одржи, да ритску земљу осушену и израђену добије. За народно повориште свршено је, да се уступци за њега место на великој пјаци; ово место чини 610 кв. а повориште по намишљеном плану треба 680 кв., остало ће се у своје време додати од јавног плаца, јер је фигура уступљеног места и онако крива, и може се и треба се исправити са простором од по граничног јавног плаца. И то ће потврђења ради горе ићи. Претресани и са поправкама одобрени услови од аренда за калдрану, осветљење, вапариште, акциз, точење пива. Ново је, да се од 1. јан. укида плаћање станичарине, (Stangeld) за кола, и за стајање на пјаци, и то како за Новосађане, тако и за стране. Прочитана је и представка за трећу апотеку. Остали оглашени предмети морали су за идућу главну скупштину одгођени бити.

У овој је седници обнародована наредба министарства финансије о изтеривању пореза и порезних рестајција.

Вредно ју је потање знати. Екзекуција се не може водити противу оних, који нису у већој рестајцији, него са порезом од четврти године; тако исто не може за оне суме, о којима је расправа за опростјај због елементарне штете у течају; најпосле не за суме које не ко у жупанијама год. 1861. за жупанијске потребе као домаћи порез дао, јер се та сад урачунава у држ. порез. Изтеривати се имају у течају ове године само оне рестајције, које нису веће од половине годишњег пореза; где је до краја 1866. год. рестајција више нарастала, него што је половина годишњег пореза, то се има тај вишак за 1868. годину уписати; а где рестајције више износе, него целокупни порез, то се нете имају разрезати на трећу, и за четврту идућу годину, но тако, да на сваку идућу годину не дође више рестајције него што то половина годишњег редовног пореза чини. Ко такеразмакнуте термине не одржи, има се од њега цела рестајција изтерати, ако међутим не добије ново одгођење, но које се само у случају елементарне штете, или изванредног губитка дати може.

У Новом Саду, 19. септ. Прекосутра, 21. септ. (3. окт.) биће редовна главна скупштина вар. общине у Новом Саду, у којој ће осим избора другог леџника, и писара, и текући послова, бити предложене представке на уг. сабор и министарство у обзир апелационог и други судова у Новом Саду, у обзир правне академије, и питања о народностима у общте, ербске особито.

У недељу 24. септ. п. н. у 11 сати пре подне после литургије биће избор шесторице, које је пок. Лука Миланковић као контролу ербској общини у пословима његове закладе наредио, као бирачи биће позвани сви Срби, који политично право бирања имају. Одбор од общтине на то одређен руководиће избор.

ДОПИСИ

— Београд 8. септ. Још пре неколико дана пред избором скупштинара за овогодишњу скупштину, били су печатани и по вароши растурили и прилепливани плакати којима се грађани позивају на саставањ за избор скупштинара. Таких плаката није било за пређашњих скупштина, и то је једино што је изгледало на некакви тобожи ред.

На сам дан Госпојине заседе за сто главни кмет са неколико општинара у авлији примирителног суда. Бирачи су долазили врло рет-

ко, један по један; морали су пролазити кроз некаке две три собе канцеларијске, док дођоше до авлије, и ако је са сокака велика капија кроз коју се могло пролазити. То је већ изгледало чудно свету, што се од бирања депутираца гради као нека тајна.

Председник примир. (општ.) суда — пошто неколико бирача дођоше — позове грађане да дају гласове. И тек што њи неколико дадоше своје гласове, дође управитељ вароши Барловац, па без икака околишења — и ако полиција несме по закону да се у избор меша — он заседе за стол и тражаше табак хартије да тобоже нешто пише, као да он то није могао лепо и у својој канцеларији да учини, али шта ћете кад г. Барловац хоће да га бирачи „у виду“ имају! Пошто је засео за стол и уписао за неке протоколе, одма се улете у избор, говорећи зашто свет не улази и не одлази онако, као што је он и наредио. Људи се неки том улетању одушираху, говорећи: „ни смо ми марила, те да нам се покажује улазак и излазак као овцама у тору.“ Г. Барловац све се позиваше на интерес „одрицања реда;“ међутим зна се, да је при избору за скупштину свето-андрејску било преко 2000 људи, и то усред авлије изборног места, па опет не беше никака наредба, него још каква дивна слога! Ми се не можемо довољно да начудимо, од куд то мешање полиције у свакој радњи. Од свега ово мешање у избор скупштинара заиста неиде у оно њихово „по природи своје дужности.“ Нечуване ствари код нас бивају при избору скупштинара, онда ти полиција развије сву своју енергију, те разашље на све стране агенте, који наговешћују људима, која лица треба да изберу за скупштинаре. Таква ниска радња наше полиције и учинила је, те се Београђани договараху, да ће на једном табак хартије написати: „кога влада хоће, тога и ми хоћемо,“ па да се потпишу и тако да неиду на гласање. Да је очевидно мешање власти полицијне било од ушпица на грађане, посведочиће и овај факт. Грађани који имају права бирања, у Београду има 1730, а дошло је и дало гласа само 140. Кад од 1730 њих 1590 својим неучешћем протестују противу мешања власти у избор посланика: онда треба ли доказивати да је тај избор изнуђен, и потеме незаконит? То је по себи јасно, а ми само бележимо, да данашња влада од 1730 грађана једва и 140 у свој табор догнати могаше.

Па опет и тих 140 „шутих“ (као што наши министри веле) изабрали су, не оне људе који су им званично препоручивани, него оне, који се у Београду као ваљани поштују, први је од њих Живко Карабиберовић, банкер, а други Арса Лукић, трговац. При гласању речених 140 бирача, чуло се доста гласова за Јеврема Грујића (секретар св. андрејске скупштине), и било би јачајно и више, да не дође акт министра унутр. дела, у коме се наводи, да Јев. Грујић не може бити изабран. У том акту стоји: да он (Јеврем), пошто је истекао рок одузимања грађанске му „части,“ мора испунити неке форме, као обратити се суду, који ће прогласити (т. је издати му акт) да му је рок губитку грађанске части протекло. По нашим законима то не стоји. И сам г. Ценић, држав. саветник у, објашњењу криминал. закона вели изречно: да грађанин осуђен на губитак грађ. части за извесно време, чим му истиче рок осуди, онога дана без икакве даље форме може бирати и изабран бити у народну скупштину. Ово наведох зато, да покажем јавно свету како се влада наша и у самој престолници неузддржава од јавног гажења закона у избору народних посланика, а друго да потврдим то и речима њи овог — министарског — врлог друга г. Ценића. Још је лепше казао један грађанин, који се при том избору око председника налазаше; на питање једнога, зашто не може Грујић бити изабран, одговорио је он просту истину: „е, знаш господине, не да полиција.“

Од ово неколико скупштина, како министри погазише скупштинска права и слободу и на смду и иницијалном начине од скупштине своје оруђе, од тог доба и наш свет већ доче, да се повлачи, а међу онима који доче, да познају властике који им прапа газе. Тако је један озбиљан бирач дао свој глас за с. л. е. Јеремију и муту абадију, а кад му рече, да он оће да тера сирдљу, он рече: „ако један не види, он уме говорити; а други ако не уме говорити, он уме писати, па нек се служе.“ Ово је факат, нека га „Напредак“ опровргне.

По другим крајевима наше отачбине чујемо да се бирају већином људи из времена св. андрејске скупштине. Тако у Крагујевцу изабран је за посланика Тодор Туцаковић.

У Шапцу је изабран Димитрије Главнић, преко очекивања полиције, која је имала свога кандидата у лицу Топузовића. У Јагодинам градом већином — више но у Београду — са 224 гласа изабраше проту окружног Јову Јовановића. Полиција тамошња

одма је питала, може ли прота бити скупштинар, и министар немаде нуд него одговори да може. Председник двеју последњих скупштина и посланик вароши Јагодине Миланко Раденковић добио је само један глас, и то од неког свог рођака.

У Смедереву изабран је неки Петар Рашић трговац, добар човек.

Изјава Стевче Михајловића, као што је „Застава“ од 10. септамбра добро погодила, изнуђена је.

Ј. Илић својом „исправком“ у „Напредку“ показао је крајњу своју подлост. Његова „исправка“ као да није изнуђена озго, него ју је он оздо учинио, да би се допао у конаку, у конаку одакле се озавно телали, да је он — Јова — „крајње неспособан судија.“ Кад се није могло другче, а оно је Јови Илићу одговорено у листу „Србији“ у неколико речи.

Г. Алек. Сандић, овај сокак лакрдијаш, предао је прозбу овдашњем министру просвете, за професора на великој школи на место Герпића. Тешко теби просвете, ако још и такви људи стану да те шире по земљи ербској!

Молимо „Напредак“ као што је понтао, те је донео из једних руских новина „Москве“ неколико речи о омладинском раду, а на име о претресању питања о ослобођењу жена тако нека сад безпристрасно донесе и друге извештаје о омладини из тог истог листа, па нека донесе што и из „Голоса“, „Инвалида“, „Москов. Вједомости“ и „Н. Позора“ о истој ствари. Ваљда ербска омладина није могла поткупити сву Русију, као што је „Напредак“ прогутало златну удицу.

Н—ћ. Из Кукујеваца у Срему, 9. септ. Ето видите дође ред да вам и из овога неколико местанца у нашем Срему нешто скоро необично јавим. Данас је овде држана мађаронска спахиска конференција, у кући спахије Јанковића, под председништвом грофа Куна спахије нуштарског. Она је трајала неколико минута, а било је на истој свега четрдесет лица. Да се разбере како је ова конференција скупљена, доста је даречем, да су све из својих јатова понајавили се, наравно почевши од грофа рентајатора, инсенектора и других спахиских послужитеља, и њихових пристапа и с њима баратујућих лица; на њојни неучествоваше ниједан свештеник, ни од једне вере, од других редова у њојни небеше никог више него као што рекох они који баратају с властелинством, и напоследку као позван г. др. Ст. Димитријевић и непозвани М. Поповић; од жупаријски частника беху г. Парчетић и Штрајк, а и како би без њих било. Конференцију отворио је читањем поздрава госп. гроф Кун, па одмах и предложио три тачке за усвојење: Сви верни, на све су одмах пристајали; ма да је већина од тих четрдесет делија ћутала, опет је било удешено, да их се нађе који ће са „живио“ све тврдити, да г. Јанчов морао је само како поздрав г. грофа Куна, тако и препоручене три тачке честитој конференцији протоковати, најпре ербски па онда опет немачки, на које је и опет следовало по које одобравање са „живио“ и „ипс ти ханд“, гледитер хер граф. Говорници осим г. Јанчова небеше за чување, госп. Парчетић, вел. бележник жуп. трудно се допринети, да бољи берићет буде. Госп. Ранхун направио је конференцију пакљивом, да има непованих у конференцији, што се нећеју да даду уписати као присутни, и онда како се у новинама гворило да њихова партаја прави неке комбинације и смере религиозне; али све је то конференција ћутом прелазила, ваљда што нису имали зато одговора готовљења и написана, а како су вође вешти ербском језику, небеше могуће на брзо одговорити.

Три тачке грофом Куном предложене а г. Јанчовом протумачене биле би, да се жуђењо одружење што пре постигне, па онда да се предузме спрема за посланике на сабор, и најпосле да се представништво њима по ћуди у жупанији направи ваљда ала 1848. г. законах; да се то изврши изабран је један одбор из петнајст лица, у тај одбор узети су г. др. Димитријевић и Броцић, остали све од њиових — понајвише верних спахиских служитеља. Чудо ми је, да г. Димитријевић непробори ни рече, већ ћутом оћути, што га то јато за такав посао узе. — Тиме је конференција та спахиска свој посао у Кукујевици свршила, а увенчала га је обједом у биртији; верни слушаоци и пришипетље за награду својих вођа имаше ту ружак, јер је гроф Кун нашао за добро да плати. — Мал незаборави, у конференцији био је и секретар опет, спахије Хелца адвокат г. Алт. а ван конференције, веле неки, да је био г. Ранхун; сад неки је о томе доста.

Још да вам јавим и ово, наши људи и пријатељи народа нашег, видевши где се то јато увек страна нашем народу сакупља у Кукујевици, прихватише пут те у приличном броју сакупише се у исти дан у Кукујевици. На броју било их је више но у њих, свеш-

тенства католичког много, нашег по нешто, па било је заступника и других свијих редова. Ту се часа непочаси, већ се одма заказо забор за дан 17. (29.) ов. м. у недељу у Ердјевику. Све ће се учинити што треба, да би се прави пријатељи народа и наше провинције у што већем броју изкупили, и тада да скину маску онима што хоћеју у силу Богу да по мутној води лове.

Ја вам оволико већ и набрзо руку саобштавам, у нади да ћеду се пријатељи народнога напретка што више скупили у већ одређеном месту Ердјевику и у заказани дан: у недељу 17. (29.) ов. мес. — Конференција ће већаше своје у једанајест часова пре подне одпочети. Дај боже да буде све срећно и благословено!

— 7. — Из Срема. Прошле недеље 10. септ. држао је мађарска партија конференцију у Кукујевци. Том приликом скупио се у Кукујевцу леп број ерско-хрватске интелигенције, те тако и ми држасму састанак у парохијалном дому. Сима Филиповић разложи форму нашег састанка. Рече да смо чули, да ће мађарска партија под председништвом грофа Куна држати неку конференцију овде, која је управо наставак оне илочно конференције, а знамо да се та њива радња неслаже са интересом ове земље и нашег народа, те тако дођемо, да чујемо на извору какво је то чудо. А кад смо се тако састали, висмо као људи могли прокушетити, да се непроразговарамо о нашим општим стварима. Томбори, свештеници римски, рече, да је време, да образуемо народну странку. Ми смо истима сви једни мисли и осећања, али у оваком добу ваља да заједнички радимо, да дамо права тим мислима и осећањима. Та народна странка радиће бса обира на ову мађарску партију, са свим самостално. Тако он предлаже, да се урече састанак у идућу недељу 17. септ. у месту Ердјевику. На тај састанак, да се позову сви посланици народне странке троједничког сабора, сви бирачи ти посланика и независна интелигенција. Предлаже даље један одбор од 5 лица ad interim, који ће пријавити власти тај састанак, који ће позивнице разаслати по не личностима већ у опште, и који ће приправити станове у Ердјевику. Ово се све прими једногласно и изабере се одбор од 5 лица. Председник тога одбора је Томбори, свештеник ердјевички. Желити је, да тај састанак што многобројније од наших људи посећен буде. А шта су Кунови, Рапуни и Јанчови, са обадва страна“ у њивој конференцији свршили, незнатно је; толико вам јављам, да су изабрали одбор, који ће саставити програм њиве партије. У осталом остављам другима, којима је изближе та радња позната, да вам о томе подробније извешће пошљу.

НА ИЗЈАВУ Г. ХАЦИЋА-СВЕТИЋА.

Г. др. Јов. Хаџић-Светић дао је изјаву једну, у којој се опире противу тога, да је он у општини ерској ствар, да ли патрони гимназије могу само из средине изабране општине бирани бити, за сумњиву сматрао, и доказује, да занета неморају патрони из средине изабране општине бирани бити.

Што се првога тиче, у „Застави“ није ни речено, да је г. Хаџић ствар за сумњиву сматрао, но да је хтео, да се за сумњиву сматра: он је изрично казао, да се ова сумња сад породила, и пошто обе странке ствар равно тумаче, то да се општина претрпа, док трети на то позива, т. ј. министарство то реши, а међутим да се избор предузме; било ји је, који, су одма међу собом приметили: како се г. Хаџић сад наједанпут позива на тумачење и решење чрез трећег, а досад је за издајство аутономије сматрао, кад се други во, или општина позивала на трећег, да је влашћу врховног надзора заштити у својим правима. Г. Хаџић, наравно, хтео је тим казати: Сад бирајте по нашој вољи, а после дражите — после кише јапуње.

Но главнија је овде сама ствар. Г. Хаџић наравно се после седнице, да је Милетић „фалшиво“ читао дотична места статута; кад му приметиле, да су и други још читали та места, и да је добро читано, најјасни се, да његов препне друкчије гласи. Међутим, из онога, што г. Хаџић сам наводи видимо, да ни његов препне није другачији, но да он ствар другачије свађа, него други, а ко има право, видиће се из следећи места, која ћемо подупије, него г. Хаџић навести.

Основно писмо гимназије саставио се из два дела, један је завештање и услови од Сава Вуковића, од 8. фебр. 1810., који је 20,000 ф. ондашњи новаца за основ гимназије завештао, а други из завештања други новосадски грађана, од 4. (16) јула 1815., који су по одобрењу Вуковићевог основања на његови 5025 ф. ср. још 36,874 ф. 53 вр. ср. уписао. Оба дела имају по 7 тачака, и слажу се у свему, само што је Сава Вуковић за патронат наредно био: да исти обавља митрополит у спораумљењу и са заједничким саветова-

њем са дијецезанским епископом, и још неколицином особа из средине дијецезанске консисторије, и дотичне општине наше прве које особе прва двојица по свом расуђењу у поставе, а у другом делу одређује се извештан број патрона, да буду шест осам два врховна, и да ову шесторицу изабрана општина на предлог обојице врховних патрона бира.

У овом другом делу, који је такође потврђен и као доцнији меродаван, стоји за патронат овако:

4. Ut Electio et Constitutio illorum nostri orientalis non uniti Ritus Individuorum Excellentissimo Domino Archiepiscopo et Metropolitaе, atque Dioecesano Domino Episcopo, veluti supremis patronis pro adjuvamine et cooperatione adjutorum, et quidem duorum e medio venerabilis Dioecesanis consistorii, quaternorum autem ex statu Laico, horum tamen postremorum ex gremio concernentis nostrae ecclesiae communitatis Neoplantensis tali modo fiat: Dominus Archiepiscopus et Metropolita cum immediata cointelligentia et consultatione Dioecesanis nostri Domini Episcopi, convocata electa communitate gremiali nostri ritus ad minimum viginti quatuor maturioris iudicii individuis eisdem ternos ex venerabili Dioecesano consistorio, et totidem ex Laicis nostri ritus, scientiis, experientia, aliisque laudabilibus qualitatibus prae ceteris eminentes proponet, ex quibus unum semper individuum per electam communitatem Neoplantensem nostri non uniti Ritus eligatur et constituatur. Constitutio isthaec sex individuorum una cum Domino Archiepiscopo et Metropolita atque Domino Dioecesano Episcopo veluti supremis patronis constituere debet supremum huius, totisque coordinationis et intentionis patronatum.

Ова је тачка у записнику општине 6. јуна 1812. год. на ком се оснива, пета, гласи једнако, и то на славенском језику, а србски овако: „Да изабраће и постављаће они лица нашег источног несједињеног закона, који ће се њег. високопрев. г. архиепископу и митрополиту и дијецезалном г. епископу, као врховним патронима у помоћ и на сарадњу придати, и то двојице из среде част. епарх. консисторије, а четворице од мирски, и то ови последњи из средине принадлежећег наше цркве општества новосадеког овим начином бива: Г. архиепископ и митрополит у непосредном споразумљењу, и савештању са нашим епарх. г. епископом, сакупивши изабрано општество овдашње нашег вероисповедања, по не бројем од 24 лица, који су благорасуђењем одарени, да представити овима тројицу од част. епарх. консисторије, и толико од мирски нашег закона, који се наукама и искуством, и другим похвалним својствима пред другима одликују, од којих потом да се увек једног чрез изабрано општество новосадеко нашег несједињеног вероисповедања избере и постави. Ово постављаће шест лица, заједно са г. архиепископом и митрополитом и г. дијецезалним епископом, као врховним патронима, да има састављати врховно патронство свега овог заведења, уређења и намерења.“

Јасне су дакле речи, јасан смисао основног писма; оно наређује да се патрони бирају из средине дотичног нашег црквеног општества новосадеког. Г. Хаџић тумачи то место тако, да су ту само то хтели казати, да световни патрони морају из Новог Сада бити, а не и са стране, као они консисторијски. Да видимо. Нећемо да се позивамо на дух оног времена, који је живот општински у представништву општества, у „комунитетлијама“ усредеређавао, и на то, да су основатељи, захтевајући, да се патрони наукама, и другим својствима пред другима одликују, круг кандидата за патроне још већма су видели, него што је и само коло изабране општине — да видимо, у ком се смислу може „општина“ узети, и који је смисао основатељима на уму био. Општина се може у три смисла узети, у топографском, најобширнијем смислу, где се сви становници једног места, и то у погледу црквене општине становници једне вере, дакле у нас православне разумевају, у ком се најширем смислу она безорганично означавају на спрам други места и општина; у ужем смислу, где се подразумевају сви, који глас и право имају, да орган општине установе, и у најужем смислу сам овај орган — представништво — општине. У првом смислу она обухваћа скуп становника „inhabitantes“ у другом скуп бирача, или у оно старо време грађана, у трећем смислу скуп представника, или по старом „комунитетлија“ општине.

Основатељи су општину могли само у једном од два смисла разумети, или у топографском, где се целина општине разумева, или у најужем, где се представништво разумева. Онај средњи појам је маглован, и сам га г. Хаџић не подразумева; који су од друга два појма основатељи подразумевали? Очејидно овај трећи. Где су стари, па и основатељи „comunitas“ употребљавали, подразумевали су скуп „комунитетлија“ представника општине, тако, да им је „општина“, и „представништво“ општине једно и исто било. Г. Хаџић подрепљује своје мњење и с тим,

што у 7. тачки стоји: да се и куратори на исти начин бирају, као и патрони, на ту се вели: „ex gremialibus ritus nostri inhabitatoribus“ али на исти начин бирати, не значи из истога кола људи бирати; ми знамо, да се куратори, куратори, бирају и између оних, који ни су још општинари, и који с тим заслугом стицу, да буду општинари, јер се ту труд изискује, који је за млађе снаге, и зато су могли основатељи круг избора за кураторе разширити; а да „gremium comunitatis“ и „gremiales inhabitatores“ није у наши основатељи једно и исто, види се из тога, што у уводу г. реченог другог дела основног писма стоји: „Пошто је ово основно писмо (Вуковићево) предхваћени г. дијецезан наш епископ нама саобштио, пошто се све што је за чување и знање било, у србском грчко-несједињеног закона гремјалном, заједно у подпуном броју скупљеном општеству прочитало како је то до знања становницима (nostrā orthodoxae religionis incolis civitatibus hujus) ове вароши нашег православног закона дошло, то су итд. по могућству на прилагање решили се. И овде је дакле друго „gremialis comunitas“ а друго су „incolae“ то јест inhabitatores.“

Где основатељи ове мисле, додају реч „civitas“ а где представништво општине, реч „comunitas“ „comunitatis.“ Г. Хаџић вели, да би основатељи били употребили израз „ex gremio electa comunitatis“ (из средине изабране општине) као што тај израз употребљују, где одређују, ко бира: „изабрана општина“ — али ми видимо и из горенаведеног места, да основно писмо говори о „подпуном скупу гремјалне општине“, којој је владика прочитао основно писмо Вуковићево, на и ту нестоји „изабрана“ општество, јер се подразумева; друго, онде где основатељи говоре о томе, ко може патрон бити, доста је да кажу из „средине општества гремјалног“ и да кажу, из „средине дотичне црквене гремјалне општине“ а која је та дотична општина, то се се зна, а да је она „изабрана“ то се онде додаје, где је о њој, њеном праву, и задатку реч.

Г. Хаџић позива се и на то, што стоји, да се тројица од „мирски“ предложе — али ово је за разлику напред тројице духовника речено, а каква та тројица мирска бити морају, то је напред одређено са речима: из средине дотичне црквене општине.

И тако се из свега јасно види, да је код основатељи „Обштество, (comunitas); „гремјално општество“, „дотично гремјално општество“, „изабрано гремјално општество“ све једно исто било, т. ј. представништво општине, скуп комунитетлија, а остало су: incolae, inhabitatores civitatis (становници вароши нашег закона). Основатељи хтели су одредити, и одредили су, да световни патрони не само буду Новосађани, него и одлични, и то „над другима одлични“ Новосађани, што је особито по духу и уставоима оног времена по себи предпостављало, да су чланови „општине, т. ј. општинског представништва.“

Г. Хаџић вели, да општина никакво, али баш никакво право или уплив на гимназију нема, јер привилегије искључују сваки, па и општински уплив. За то наводи г. Хаџић два места, једно из Вуковићевог, друго из другог основног писма.

Вуковић је наредио, да „ни општа школска управа“ ни „духовно или световно старешинство другог вероизаконца“, уплива у управу школе нема; други су место тога казали, да осим патроната нико други управу нема; мишло се дакле на искључење страног уплива, и кад је у другом писму „подпуно скупљена општина“ место ти Вуковићеви изрази употребљени реч „нико други“ (nemo alter) опет је странца мислила, нити је помислила на искључење себе саме, што се из тога види, што је основатељ за случај, да се други умеша, наредио, да се фонд на другу корист наше цркве или народа нашег у овој вароши употребљив.

Међутим није разговор о упливу општине на управу гимназије — него о том, да та управа буде онака, као што основно писмо одређује, а то је прво, да буду онолико патрона, колико основница прописује, јер тамо стои: да „шесторица са митрополитом и Бачким владиком чине патронат; те шесторица нема; тамо стои, да ту шесторицу изабрана општина бира, а не да је бира наименована општина, и то у којемкако састављеној и саваној седници, или да се патрони „ушубљају“ у патронат; тамо стои, да митрополит представљаће (што баш није права кандидација) чини у спораумљењу са Бачким владиком, кад дакле овога нема, тим би пре требало споразумљења са општином; тамо стои да се представе патрони из „средине општине“ на све то пазити има општина, којој право избора припада. Ви кажете: сам патронат има право управе, општина каже: да допустимо то — али правог, законитог, и подпуно изабраног патроната, и док тога нема, непризнајемо право управе оваког патроната. Ту лежи језгра расправе. Овај и оваки патронат узурпује власт, а об-

шттина има толико права, да узурпацју не признаје, иначе би морало признати и таки у провизорији поставши патронат кој би истина „сваки уплив општине“ искључивао, али и врата упливу трећег на сав ма отворило. Државну власт општина ова не признава на други такав уплив, но онај кој по праву врх надзора и правне заштите има, да свако злоупотребење у границе стера, и да заштити повређено право, у овом случају право општине, да гимназија има подпуни, и то чрез „изабрану општину“ на редовно представљење изабрани патронат.

Што се Сервицког и Пасковића тиче, то имаји кои потврђују, да је први био члан наше општине, али ако није, код њега је као човека, кој је због стипендија имао заслуге за Србство, и за гимназију, могла се са сав олењем и архијереја и општине извинка учинити, пасковићев случај пада у време кад је и општина октроисана била; поједини случајеви, особито оваки не обарају но баш покрепљују правило. Ако што једанпут два или из добре воље, или без слободне воље буде, не мора увек бивати, још мање може за правило служити.

Но општина ова има и веће право, него само на то пазити, да је орган управе гимназијске подпуни и законит, и попуњавати га, него општина новосадска т. ј. представништво има и право, цели и времену сходне исправке у органу управе чинити наравно уз потврђење држ. власти, као врховне надзорнице над основањима. Иначе питамо ми, по ком је праву општина новосадска у својој седници од 6. јун. 1812 могла неке, и то битне измене баш око органа управе гимназијске т. ј. око патроната чинити? Вуковић је избор неколицине патрона архијереима на вољу оставио — а општина је број означила, и себи право избора задржала. По ком праву? Очејидно по праву другог и главнијег основатеља. У записнику од 6. јун. 1812 у 1 тачки назива се основатељ „фундацијом гимназијума грчког несједињеног закона општества новосадеког“ а друго основно писмо од 4. јул. 1815 год. где су тачке онога записника потврђене, стои: Actum in Congressu Electae comunitatis Graeci non Uniti Ritus Neoplantensis. (Рађено у конгресу изабране општине грчко-несједињеног закона новосадеког) — није ли дакле гимназија „општинска новосадеког“ а кад је тако може то стојати да „никаква, баш никаква права“ нема? Није ли баш она позвана, да промене цели и духу времена сходне чини, или предлаже, и није ли патронат, као извршни орган ограничен на управу гимназије — и то наравно патронат законити подпуни? Кад је општина од 6. јун. 1812 могла промене чинити које је за добре нашла, по чему би мање права имала општина од 1867 год. која је не само наследница фондације свои стари, него и самостална основатељка, почем је за повншење гимназије не само заданије, него знаменити годишњи прилог намењила? Али наравно — не што би ова општина мање права имала, него стара, но што патрони, кој су противу статута и реда у патронат дошли, себи више право присвајају, него што су стари патрони уживали, породил се сукоб; наиме он себи присваја права и као назови патронат, крњ и незаконити патронат сатурска права патрона извршити. Од пре је патронат сматрао се као статутарни одбор, излив, израз, замеништво општине или општинског представништва — сад се он сматра као господар гимназије и општине, којој и пр. само заповедити, и ова слушати има, кад треба да се набаве скамије, дрва, и т. д. Но и тај тако господарски патронат до тога је понижења дошао, да у Карловце на седнице иде, где је н. пр. по којини патрон Јевта Јовановић митрополиту позив такав повратио са речима: да патронат новосадеке гимназије само у Новом Саду седнице своје држати може.“ Наравно, како ће своје достојанство чувати они, кои на то иду, да газе достојанство свои суграђана, своје општине, и ту сајузника било у митри, било у пасвилантима траже.

У оваком стању ствари нека гублика суди, ко себи „права“ самовољно присваја назови патронат, или општина. Ко иде на преврат фондацији инструмента, и пропасти института? Кад г. Хаџић означи, кои су то људи ексцентрични и себични идеја, онда ћу ову тему више развити, и видиће се, на чијој је страни себичност.

др. Свет. Милетић.

Члан ерске општине.

У г а р с к а.

Споменули смо у прешањем листу, да је Кошут пустио писмо у свет против барона Кемљи, главног уредника „Напола-а“, претећу му да ће му нешто из прешањих времена казати. Барон Кемљи у јестини својој претекао га је у томе, те у свом листу саобштава неко писмо, које је Кошут год. 1848. послао министру Семери и Бањану, хотећи тим доказати, да је са Русима био у заери. Кемљи поређује у своме одговору Кошута са Запалом, који је у своје време такође био оно што Кошут би 1848. за Мађаре, и који се сложио са Турцима, који Мађарима беху исто тако мрски као сада Руси. За потврду тога саобштава Кемљи горе поменуто писмо, које гласи овако:

Министарском начелнику Семери и министру
наванских послова Рашириу Бахану.
У Арду, 4. авг. 2 сахата у зору.

Управо сада стиже ми глас, да је Нађ Шандор
код Дебрењана победен, бар толико се зна, да данас
најошће у Варшаву раздвојене војске, да је
на што се разбојне. Разма тога чујем, да је Ве-
недек са 8000 војника у Холдмезе-Вашархељу. Ми
имамо 15,000 војника код Макоа, 10,000 код Буле,
Писао сам Демонском, да удари на Бенедика. Шта
је чинио Гергеј, да заглади губитак код Дебре-
њана?

Како сада стоје ствари, ја мислим да би смо по-
сле договора са Русијом могли имати отворени
темел.

1. Темел, да је вероломни двор аустријски у
толико изгубио темел сваког поверења у народу,
да се никако нећемо подати вратити.

2. Нека Русија не мисли, да нас може тако лако
победити, јер пре него опет паднемо под ау-
стријску силу, радије ћемо са својом својом силом
— која није незнатна — устати у Влашку и Тур-
ску, па разбухтати исток; али предаги се Аустрији
— ништа!

3. Питање: како би се слагало са нашим уста-
вом од 1848. да се узме владалац из Руке куће?
Опоменом се на париске, бечке одлуке мира, при
којима самовладац руски није показао антипати-
је спрема устава.

4. Ако Паскевић нема зато пуномоћја — онда
нека да салва-г рдију и путно писмо неким нашим
посланицима, који ће управо у Русију к цару путо-
вати.

То су моја приватна мишљења. Кошутс. р. губер-
натор.

Ово писмо саопштава и „Хон“, пропраћујући га
поджним начелником, у којему између оста-
лога каже ово:

„Не знам на што да се ово писмо саопштава?
Хоћемо ли баш сасвим да уђемо у охривљавања?
Хоћемо ли да раздеремо сваку рану, која се коли-
ко толико залечила? Хоћемо ли да отрујемо стра-
сти да им се већ издуже помоћи? Је ли Кошут
био томе крив, што у августу 1849., што се ма-
ђарски народ ни од Руса није толико страшио као
од Аустрије? Хоће ли „Нешти Наполе“ у жив сно-
мен да доведе оно доба, у ком се Паскевић, усло-
ређен са Хајнаом, могао показати као апостол ми-
ра пред очајницима? Неће ли ово очајње и важан
део садашње Деакове странке деловати? Не делише га
ни они војници, који положише оружје пред Ру-
сом? Није ли га деловати и Семере, који је Кезањ
Жигмонду био друг у начелу, и који је оличавао
ону странку, којој је он припадао?“

Даље додаје „Хон“, да неће да се упушта у не-
ређиве узроке онога времена, него само опомне
Кемин Жигмонда, да писма, која се шиљу док тра-
је бој, никада немогу имати оно важности, коју и-
мају дипломатска писмена, па зато ни Кошут-
ово писмо неможе се узети као дипломатско пи-
смено, него као писмено, које само за стратегиј-
ски податак послужити може.

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

ШВАЈЦАРСКА. Трећи састанак међу на-
родног сабора за мир. (Продужено в. бр. 77.)

Маке сабори противу освајачких ратова и др-
жавних удара, и напада жестоко Наполеона I, који
је први одржио време изгонена и великих делат-
ства; беседник предаже, да се гласањем осуди спо-
мен Наполеона I. (Жагор и разна вика)

Председник Жолдиси: Предлог беседника не-
може бити предметом већања; о њему се неможе
гласати.

Шарл Лонге чита дугачку споменницу о пи-
тању друштвеном у равним земљама Европе, и на-
рочито у Белгији. Он критикује аристократијске
тежње које излазе на видик тој земљи, као и у-
множавања њене сталне војске. Беседник одобра-
ва тежње за уједињењем. Његове речи о Немачкој
вредне су расуђења. Немачка, вели он, настала је
најпосле на пут врлина у развалама слободе у пра-
ху, и означен гробовима од толико народа. Ако она
на том путу остане, моћиће бити силна, на и сво-
јом војском; али тада нека се одрече од своје ум-
не круне. Она, велики народ од просвете, неће би-
ти више ништа друго, него народ од мача и од ба-
тине. Требаће јој рећи: сбогом лепо дани филосо-
фије, сбогом сјајни светлости поезије и вештина.
Она неће више видети Канта у Кенигсбергу, ни Ге-
ту у Вајмару, ни Хајнеа у Хамбургу, ни Фајерба-
ха у Нирнбергу. У накнаду она ће моћи поздравити
по својој вољи протуве сурове силе. Они ће мо-
ћи учинити крај њеној умној радњи; они ће увести
ћутање на пољу философије, књижевности и науке.
И онда, у тој умној пустоњи, покушаће облак пи-
салана без знања, без савести, без дара, без сти-
да. Ох! ваља бити праведан, књижевност, просве-
та неће умрети, не, она ће трулити. Ако нестас
мисленка, славиће се цисаоци сервилни, несави-
дворски и удворљиви. У осталом о томе ће се по-
бринуту у буџету, — у чланку о тајним фондови-
ма. На катедрама државним, најпосле подчињеним,
философи овлашћени предаваће лепо науку — на-
уку подлости и страшиности. Професори морала пре-
даваће врлине које стојици нису нашли, али о ко-
јој сам ја чуо у Сорбону. „На што определивати вр-
лину; подседајте на престо.“ Најпосле, сав живот
духа скоро ће се угасити, и неће скоро бити више
народа него само гомила залуђених. И онда ће па-
стати времена, кад ће се Немачкој Кантовој, Не-
мачкој Хајнеовој, Немачкој Гетеовој родити њен
Понсон од Тераља и њен Тилотеј Трип!

Швајцарац Ерлах, лајтант-колонел (из Бер-
на) говори најпре немачки па онда француски: Сло-
бода треба да буде над миром. С тога се немогу од-
обрити речи в. Швајцарина. Неутралност швајцар-
ска настала је тек од вест-фалског мира; она је на-
ново наметута Швајцарској на бечком конгресу, а
кад у 1307. мужеви од Ригли основаше Швајцар-
ску; они невађаху за ту неутралност. Да је било
неутралности, један савезник неби се бавио око дру-
гог; жена Штауфахера неби била послала свога му-
жа да ослободи Ури; Валдштете неби биле осно-
вале савез, да је неутралности швајцарске било;
Вери неби могао летити у помоћ Женеви противу
војвода од Савојетке; Женеви би постало варош
савојска, и ми неби могли данас у њему сабор са-
борисати. Али критикујући тако савим апсолутну
неутралност, беседник немисли тим казати, да Швај-

царска треба да подпомаже револуцију. Може се
доћи својој цели, да се неприбегава суровој сили.
Доказа томе има у Швајцарској. Ималимо некада
владалаца — игумана, владалаца — владика, вла-
далаца од Невштатла; па добро, ми смо врло добро
и задуго газдовали са свом том господом, а кад је
први републикански дух проникао у народ, и кад
су та господи хтели одупрети се томе, онда им је
дата накнада, са молбом, да се овај поврати у свој
монастир, а онда да се повуче изван земље. Никад
се није мислило, да је нужно гилотинисати и баца-
ти све у ватру и у крв; па и кад се династија о-
терала, нису више него само два човека погинула.
У накнаду постигла се поднуло жељ којој се те-
жило на основу савеза; кад данас сељани Гризонци
дођу у Женеву, они су гу код својих саотечестве-
ника. Као други пример напомиње беседник сједи-
њене државе Америке које су прве прогласиле пра-
ва човека, призната само револуцијом француском.
Само сједињене државе умеле су сачувати та пра-
ва. На закључењу беседник сажаљева што Швај-
царска, не као влада, него као народ, није подпо-
могла народ који заслуживаше њене симпатије у
сваком погледу, Пољску, коју треба подпомагати у
њеним покушајима (Смеје и одобравање.) Бесе-
дник каже још да се у Швајцарској нико невоји
исповедати своју веру.

Дипаскије од Невштатла, доноси на трибу-
ну — вели он — велику збирку идеја, и пита се,
да ли је сабор овај: сабор за мир или сабор за рат.
(Жестоко прекидање, вика: није! није! није!)
За сваку изјаву мира било је десет изјава
рата. На све се ударило, најпре на Бога — Бога
који нас слуша (Допадање на једној страни
сале; смејање, одрицање за столовима
и овијара). Ударало је на капитал, на друштво,
и најпосле на монархију; на што се још није уда-
рало? И ви то зовете напред ићи, ићи миру; ја вам
кажем, да ви назад идете, и да трчите разудано-
сти. (Дуготрајно и живо прекидање по це-
лој сали). Да би тражили слободу ваља је по-
знати и онда ћемо видети, хоће ли она моћи од-
ветити нас куд хоћемо да идемо. Слобода није, као
што неки веле, обште право, она није ништа ако
није са моралношћу. (Вика: нико то не одри-
те; слажемо се.)

Председник: Молим вас непрекидајте бесед-
ника. Слобода има дужности, и прва се састоји у по-
штовању слободе другог. (Допадање.)

(Беседник наставља.) Отворите историју, погле-
дајте око вас, и видите, да ли слободни народи за-
иста љубе мир. Ја почињем од народина који живе
у пустињама Америке и у пустињама јужне А-
мерике. (Охо! охо!) Они су слободни (веселост);
јест они имају политичну слободу (равно преки-
дање.)

Председник: Ако се прекидање беседе про-
дужи, ја ћу морати распустити састанак.

Ди Паскије: Е добро! говорило о малим шпа-
њолским републикама јужне Америке: име имају
слободе, али немају мира. Ми имамо велику рес-
публику сједињених држава, која се представља
као звор свима земљама, а међутим она је за че-
тири године водила страховити рат угњетства (зна-
ци неодобравања. Председник звони.)

Један Американца појури столу председни-
ка, са речима: Грађанине председниче, ја хоћу да
одговорим на све те лажи, противу који ја протес-
тујем. (Одобравање.)

Председник: Ви ћете имати реч, али ћутање
завада.

Ди Паскије правда са спога погледа, као за-
ступник робства, устанак јужне Америке (преки-
дање.) Затим прелази на Европу, и вели, да др-
жаве које за себе говоре, да су најслободније, ни-
су те, јер немају оног сталног темела што се зо-
ве моралност. Говоречи о предмету сабора, Ди Па-
скије хтео би да се оснује широки савез у који би
цео свет ступити могао: он чита закључке којима
мисли да може уједначити наредак.

Валена, млади Американца (јужни) полети на
трибуну. Он се неће на исту, вели, са ужасом, јер
он да може бити једини на овом сабору који није
познат. Он протестује живо и речима које се оду-
шевљено одобравају — протестује противу излетања
Ди Паскија у поље рата американаког, што је
био света борба, јер четири милиона људи који су
пали на пољима Вирџиније и Каролине, погинули су
за остварење великих идеја револуције француске,
идеја које негирегају потресати срце сваког Америк-
анца. Беседник предходни као да је заборавао, да
је форма републиканска измичала изред крви
и да се није у ту утопила. Ми Американци, вели
Валена, ми сваки дан крепимо се гору-
ћим жељама за победу слободе над силом
у Европи; ми тежимо демократији, у
којој су сви чланови браћа. Нека би суице
које ће се сутра родити, да би сјајало на закључ-
ке што ћете учинити, нека би то сунце скоро о-
светлило на све стране ону слободу коју ви хоће-
те да оснујете!

Младом беседнику одзива се сабор бурним оду-
шевљењем.

Председник заказује састанак за сутра.

НОВИЈЕ.

— „Еденпандане белж“ дознаје из Петро-
града, да Русија није задовољена уступкама,
које јој је цорта досад обећала у питању Кан-
дидје, и да иште да се то питање озбиљније
решити. У истом листу потврђује се, да је на
час: да се предговорима о Кандиди између
руске и турске владе није постигло што је
Грчка очекивала, да на тај глас грчки краљ
Борђе био вустиво, да воле и невратити се у
Атину, него гледати и одсад Кандиду под тур-
ским ауломом. Тек пошто му је тас објаснио,
да ни Русија неможе још дуго трпети турски зу-
лум над Хришћанима — тек тада умрило се
млади краљ.

— Угарски сабор отворен је у понедељак
18. о. м. У седници било је много посланика
и сви министри осим Фестетића. Председник
је поздравити скупштину и известио о поло-
женим мандатима и о новим изборима. Мини-
стар Лоњаји јавно је, да му је за руком ис-

пало, да уговори зајам од 40, а по потреби и
од 60 милиона фор., за грађење гвоздених пу-
това. У уторак 19. т. м. имао се наобрати је-
дан одбор од 15 чланова, коме ће се подро-
бније саопштити радња министра Лоњаји.

— У Штутгарду држала је народна стран-
ка 17. т. м. скупштину, која је одбацила у-
говоре закључене владом са Прусијом, изја-
вила неповерење према министру Варбилеру,
одбацила нови војени закон, изјавила се про-
тиву повишења порезе и захтевала, да се са-
зове уставна скупштина по закону од 1. јула
1849.

ЈАВАН РАЧУН.

На првом јавном предавању у Новоме Са-
ду дошло је од улазница 40 ф. 60 нов. Више
него што је улазна цена била платили су: Сте-
пан Николић 2 ф., др. Свет. Милетић 1 ф.,
Јован Јовановић 1 ф. и Паја Миросављевић
1 ф. И тако је цео приход износио 45 ф.
60 нов. Од тога је потрошено на дворану, на
осветљење, на штампање позивница, на жиг и
друге ситнице свега 20 ф. 53 нов. Преостало
25 ф. 7 нов. Младен Р. Стојковић.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

6. Панчево 18 септ. На нашој пијаци ове не-
деље као и прошате цена се производима на јед-
накој мери држала; само су производи слабо до-
вели. Цене су ове: чисто жито 9 ф. 40, 7 ф.
50 н. до 8 ф.; — Наполица 5 ф. 50 н. до 6
ф.; — Јечам 3 ф. 40 н. до 60.; — Зоб 2 ф.
70 до 90.; — Кукуруз нов у клипу 5 ф. 60 до
70. — Проју слабо дозове. Киша нам добра наде;
хитамо се бербом и брањем кукуруза док је лепо
време. Вино је по каквошћу добро; кукуруза доста,
хвала богу, у промету је много новаца, надајмо се
да ће се наш свет једном спасти од немиле дуга.

К. и др. Пешта, 17. септембра. У почетку не-
деље стигло нам са стране вести по којима цена
производима пада, услед тога и на оvd. тржишту
удари радња нешто натраг; наскоро добоше гласови
са страних тржишта, да се тамо опет живље ради
те и на нашем тржишту послови посташе живљи.
Куповаху не само страни него и домаћи трговци
Шеници се подигла цена са 25—30 н.; продано
је се око 120,000 мерова, а канарисано је 100,000 ц.
по цени повишеној са 20—25 н. — Ражи је дове-
зено око 300,000 ваг; продана је за извоз са 35 н.
скупље него пређашње недеље. — Јечам се одма
распрода чим се доведе; цена му је ове недеље са
25 н. повишена. И овсу се цена подиже; имаоци
удржавају га од продаје. — Кукуруз у нешто
се цена подигла, она је 3 ф. 40 н. — Репице се
доста продано, цена јој је повећана са 32 н. н. —
Од проје се ове недеље ништа није продано. —
Пасуљ у подигла се цена са 25 н.

Цене су: Шпиритусу: старом 62½, новом
59½. Свињској масти: одв. 42 ф.; са села
39½ ф. Сланини 36 ф. Сувог шљиваша:
босанским, у бурадма, 11½ н.; за октобар и но-
вембар 11¼—11½ ф. — Пекмеза од шљива
довози се врло много, с тога му и цена нешто
пустила, и само се купује најбољи. — Шипар-
ки цена је најбоље: 22 ф., другог реда 19 ф.,
трећег 15. Врло је малонима. Лоју цена је 35½.
Паприки скаче цена. Меда старог нема; новог
је цена 20—22 ф.

Ценовник раче 18. септембра.

Тежина	Ф. н.	Пожунац
88 фун. Жито чисто	4 93	"
80 — Средње	4 53	"
80 — Наполица	3 73	"
76 — Средње	3 60	"
68 — Јечам	2 —	"
44 — Зоб	1 46	"
84 — Кукуруз	3 20	"
1 Цак кук. у клипу ½ мер. 1	—	"
Нови Сад 20. септембра.		

Ценовник Пештанске берзе од 17. септ.

Шеница банатска нова	86—87	ф. н.	Пожунац
" потиска	—	86—87	ф. 5.75
" пештанска	—	88—89	ф. 5.85
Наполица	—	81—82	ф. 4.60 4.65
Раж	—	78—81	ф. 3.90—3.95
Јечам иварски	—	68—70	ф. 2.60 2.65
за храну	—	65—68	ф. 2.55—
Зоб нова	—	44—46	ф. 1.67—1.60
Кукуруз банат. нов.	—	—	ф. 3.90—3.95
Проја	—	—	ф. 2.40—2.90
Репица кол.	—	—	ф. 5.87—5.87
" балат.	—	—	ф. 5.86—5.87
Пасуљ	—	—	ф. 5.25 5.50

ОГЛАСИ.

Услед зокључака обштинства сл. краљ. вароши
Новог Сада под бр. 157, 158, 159, 160 и 161. даје
се на знање да ће се следећа варошка регална
права у доленазначене дане на јавним лицитацијама
овом под закуп издати, који при истима највише
понудио буде, и то:

- а) право точења вина и ракије, на једну годи-
ну дана;
  - б) право пециво и точења пива, на три године
дана;
  - в) закуп варошке кадрме, на три године дана;
  - г) закуп годишњи вашара, на три године дана; и
25. септ. (7. окт) тек. г:
- 3/2) октобра тек. год:
а) право точења вина и ракије, на једну годи-
ну дана;
б) право пециво и точења пива, на три године
дана;
в) закуп варошке кадрме, на три године дана;
г) закуп годишњи вашара, на три године дана; и
25. септ. (7. окт) тек. г:
- закуп осветљења вароши са соларним олајом, и то
овај за најниже понуђену цену.
- Све ове лицитације држаће се сваки пут пре
подне у 9. сати у варошкој представничкој дво-
рани; условија за исте могу се код варошког књи-
говодства за време званичних часова видети и пре-
писати.
- Из седнице главне скупштине обштинства варо-
ши Новог Сада 13 и следећа дана држане. 1—3
- Друштво жена у Новоме Саду позива на учество-
вање на лутрију у хатар заводу за чување
мале деце.
По што је ступио већ у живот завод за чување

мале деце, и ако под незнатним изгледима, то је
дужност и цел друштву, да га помаже колико му
год допуштају силе. Потписани одбор позива овим
становицима наше краљевске слободне вароши, да и
оним приликом принесу на онште добро штогод, као
што су и до сад вољно у век принашали, и да по-
кажу и сада, да су увек готови, да помажу све
што је добро и темелно, те моли, да ако ко може
пошље што ручна посла и других дарова за лу-
трију у корист томе заводу. Сви се они, који хоће
да учествују у томе делу хришћанске љубави, у-
мољавају, да изволе своје дарове послати до 15.
октобра п. р. А. Молнарки, а имена приложника ће
се у своје време предати на јавност. —
У Новоме Саду 23. септембра 1867.

Јел. Стилерка с. р. Мар. Томековића с. р.
секретарка. — 2—3 начелница.

О Г Л А С.

Дубичка србска обштина треба једног учитеља,
који би србску младеж у србском језику и право-
славном црквеном певању поучавао. За ту службу
добиа учитељ 17 ф. 50 новч. а вр. месечно пла-
ће и уз то на годину 6 хвата сувих дрва и без-
платан стан. Тко има вољу ову службу одржава-
ти, нека се пријави са нужним сведочима србској
православној дубичкој обштини до конца месеца
септембра.

У Дубици (хрватској крајини) 27. авг. 1867.
Србска православна
дубичка обштина.

О Г Л А С.

Покрај доброг избора од различите позлате, сит-
нице и галантеријског еспапа, увео сам сваке сорте
белог и шареног поркета, различита бела плат-
на, по најновијем укусу, зимски кратки и дугачки
огртача, за женске помодни шешира, од плица,
филаца чоје и перета, и умољава поштоване чита-
теље за посету, понизно препоручујући се.

У Новом Саду, трговина „код писма“ 2—3

О Г Л А С.

Овим узимај себи слободу п. н. публици учти-
во до знања ставити, да сам у овдашњој вароши
у главној улици „код златног јагњета“ отворио
трговину снечераја, боја, вина,
као и консиону радњу.

Моја трговина сортирано стовариште снечерај-
ског и материјалског еспапа, као и стовариште о-
собито добра, стара и чиста вина, печурјског,
силвашког, несмиљског, сваке врсте срем-
скога вина, изврстне старе шљивовице и
рума, разливена такође и у боце, — има уједно
добро и солидно поседују.

Препоручујући се многобројној посети од стра-
не п. н. публике, јесам

с поштовањем
К. С. БОКШАН.

Балсам за косу.

Необмањиво и сигурно средство, од кога коса
расте, које кад се две или три недеље дана упо-
требљава, причинљава, да коса врше неспада, него
и на самом месту, које је пре тога белава било,
изнова расте; нека, да се шкодљива перут уљеж, и
штити косу од проседе. Једна флашица 1 ф.

При пошљању поштом имају се 10 новч. баш-
ка послати за штемпл и умотавање. Главни сто-
вариште за развиљање код Александ. Крај-
чиновића у Вуковару. 5—6

О Г Л А С.

Важно за трговце и крчмаре.

ПРАВЕ КОМОВИЦЕ, од 12 до 14 степена, као
и најбоље ПРЕПЕЧИЦЕ (ракије) од 10 до 24
степена, која се доливањем 1 АКОВА ВОДЕ НА 1
АКОВ РАКИЈЕ претвара с места у најбољу и нају-
куснију ракију, и тада јој се преносни трошак СА
50° СМАЊУЈЕ; — даље најбоље РУМА, правог
пољског РОСТОПЧИНА, И ШПИРИТА од 36 степена
(без мириса); као и јаког сирћета, које се доли-
вањем 2 акова воде на 1 аков сирћета претвара у
најбоље сирће за трезу; — најпосле, правог
СРЕМСКОГ ВИНСКОГ СИРЧЕТА, као и један скоро
нов казан за ракију, и врло добра бурад од 10—12
акова: свега тога у најбољеј каквошћу, на избору п
вољи, по највистинитој цени и под најугоднијим
условима може се добити код

Аврама Рабстерна,
у Новом Саду, на пијаци житној „код црног орла.“

(Наша девиза! ПОШТЕЊЕ И ИСТИНА трају најдуже)
КОШУЉЕ из собствене фаб. од правог платна фино
у жици и добро за износ, руком шивене, помодни
и лепостојећи крој, ЈЕВТИНИЈЕ и БОЉЕ бити
неможе! све та својства уважена на ИЗЛОЖБИ
ПАРИСКОЈ и приповзната од хиљада муштерија

МУЖКЕ кош. од рум. пл. средње фина ф. 1.60 до ф. 2,
фина ф. 3. фанија ф. 4. најфанија ф. 5. молим
дебљину голог врата послати нам.

ЖЕНСКЕ кош. од румб. пл. ф. 1.60, шлинг. ф. 2.
(од батист пл. богато руком везене, фина ф. 3 до
ф. 3.50, фанија ф. 4, најфанија ф. 5.

50 рачи ¾, широко тежко румбургер платно фр.
20, 22, 24, 26, 28.

50 рачи ¾ шир. фино у жици и добро за износ
батист пл. ф. 30, 32, 34, 36, 40.

ЕСИИ се шиље са Nachname (србска писма срб-
ски се одговарају).

(АДРЕСА) A. S. KRAFT wollzeile Nr. 9. vis-à-vis
der Post Wien im Wäschwaren Fabriks-Depot.

КОМИСИОН Стотариште у Пешти! Стварање кро-
ја у Паризу. 1—8

О Г Л А С.

Прима се дете једно у кост и квартал од 10—
14 година, које ће имати своју собу, сешу, огрев,
прање, после дорука, ружак од три до четир и лет
јела свешем и недељом, а у вече вечеру. По жељи
имаде у кући и инструктор за корпентацију у на-
уди и гимнастика за вежбање тела.
За цену може се дознати у господској улици
број 50. у Новом Саду. 1—1